

L'ingeni i l'enginy

Un ingeni, segons el Diccionari Fabra, és una finca que conté una plantació de canya de sucre i en la qual s'obté el sucre. I l'esperit d'invenció, l'aptitud especial a trobar els mitjans d'aconseguir una cosa o de resoldre un problema difícil, o la gràcia amb què s'amenitza una conversa i s'eludeixen les preguntes compromeses han d'ésser designats, no amb la paraula ingeni, que no té altre sentit que el que hem indicat, sinó amb el nom enginy.

També, a partir d'aquest ús indegut del substantiu ingeni —designant aptitud, gràcia o habilitat— s'han creat unes formes falses, sovint usades: el verb «ingeniar», els noms «ingenieria» i «ingenier» —designant una professió i el qui li practica, que sembla que cada dia tenen un valor més genèric— i l'adjectiu «ingenios». Però, tal com hem dit, totes aquestes formes són falses i inadmissibles, i les hauríem de suprimir sense contemplacions. Totes les formes correctes corresponents provenen del substantiu enginy i són, per tant, el verb enginyar —S'ho va enginyar perquè li concedissin una condecoració— els substantius enginyer —un enginyer industrial, un enginyer tèxtil— i enginyeria —un treball d'enginyeria— i l'adjectiu enginyós —no tenia gaires estudis, però era molt enginyós.

Notem, també, que és per enginy que caldria traduir, en alguns casos, el nom del castellà «chispa», usat sovint adoptat al català, «xièpa». En el seu sentit propi cal traduir «chispa» per guspira o espurna, i en el sentit figurat per enginy (o, també, per agudesia, gràcia, sal o jocositat).

I una altra observació, encara. Ens hem adonat que alguns, volent designar la finca que conté la plantació de canya de sucre, escriuen, innecessàriament, el mot entre cometes i, sovint, revestint la forma del castellà: «ingenio». Però, com hem dit, ingeni figura ja, com a mot català o catalanitzat, inclòs a la primera edició del Diccionari General.